

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E

Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Co předcházelo „Metodice“ v oblasti péče o zvukové kulturní dědictví v ČR

Iva Horová

Národní technická knihovna

webinář

7.12. 2020

Osnova:

- Celková situace v ČR
- Proč průzkumy
 - Jak – Kdo – Kdy - Kde
 - Jednotlivé průzkumy a jejich cíle
 - Plány

Premisy

- **Zvukové kulturní dědictví** na území České republiky více než **120 let**.
- Jeho **ochranu** lze zajistit **digitalizací**, ale bez předem uskutečněné kvalitní **evidence** nelze přistoupit ke kvalifikovanému výběru.
- Tyto kroky musí být **koncepční** a **koordinované** na **všech úrovních**, včetně národní.
- Bez **finančního** a personálního zajištění toto nelze uskutečnit a hrozí **nenávratný zánik** obsahu.

Aktuální situace v ČR - negativa

- v ČR neexistuje:
 - kompletní evidence o domácí produkci
 - soupis všech institucí, spravujících ZN
 - kompletní informace o stavu fondů ZN a stavu jejich zpracování
 - souborné diskografické publikace
 - evidence již digitalizovaných záznamů
 - koordinační centrum všech aktivit jednotlivých institucí
 - finanční účelová podpora státu
- nemůžeme se měřit se zahraničím (nemáme zdigitalizováno)
- ani se zapojit se do projektů (Europeana Sounds)

Situace se pomalu zlepšuje

- Státní kulturní politika
- Koncepce rozvoje knihoven 2015-20 a zejména 2020 – 25 (27)
- zastoupení v ÚKR
- Návrh koncepce pro ochranu, digitalizaci a zpřístupňování....
- dotační programy
- výuka, semináře aj. vzdělávací akce
- špičkové digitalizační pracoviště v Národním muzeu
- průzkumy
- silné kontakty se zahraničím (konference, osobní....)

Výstupy

- Státní kulturní politika
 - Koncepce rozvoje knihoven 2015-20 a zejména 2020 – 2025 (27)
- Portál Národní fonotéka
- Projekt Nový fonograf
- Publikace
- semináře, konference....
- **průzkumy**

Koncepce rozvoje knihoven 2021 – 27

Priorita č. 4

Podpora trvalého uchování a zpřístupnění tradičních textových dokumentů

Viz bod 6:

**Samostatná část koncepce – ochrana zvukových dokumentů
ohrožených degradací nosiče**

**Implementace Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2021- 2027
s výhledem do roku 2030**

**Vybudovat Národní zvukové centrum s cílem zajistit finanční a
organizační podporu oblasti zpracování, digitalizace a ochrany
zvukových dokumentů**

Gramatika etiket gramofonových desek

Je prvním uceleným příspěvkem k mapování historie zvukového průmyslu na území českých zemí resp. Československé republiky.

Přináší údaje excerpované z dobového tisku, odborných publikací a firemních katalogů, poznatky získané zkoumáním fyzicky nalezených gramodesek a dalších zdrojů.

[GÖSSEL, Gabriel a Filip ŠÍR. *Gramatika etiket gramofonových desek: pomůcka pro katalogizaci historických desek z let 1900-1946*. Praha: Národní muzeum, 2016. 80 stran. ISBN 978-80-7036-517-5.](#)

Průzkumy: PROČ

- V ČR neexistuje souborný informační zdroj o:
 - existenci a lokaci sbírek
 - o složení a stavu sbírek
 - o pověřených institucích apod.
- o soukromých sběratelích
- Některé sbírky jsou zpracované nedostatečně/vůbec
- Mimo knihovny je situace velmi rozmanitá a neuspokojivá

Proč je situace neuspokojivá

- **Objektivní skutečnosti - vlivy:**

- Různé poslání institucí
- Různá ministerstva a tedy zákony a předpisy
- Různá technologická úroveň

- **Další vlivy:**

- ZN nosiče na třetí koleji zájmu – minimálně do 2010
- Problémy s přehráváním a degradací
- Autorský zákon = omezení využívání
- Malý Bus Factor

Průzkumy – historický přehled

- zahájeny 2013
 - terénní projekty KISK vedené z MZK
 - Slovensko 2013
 - 213 -15 vybrané kraje
 - 2015 Archivy
 - 2015 - 2016 další kraje
- **2016 - VISK1 v MZK**
- **2019 – NAKI v NM**
- **2020 – NAKI v NM**

Dílčí výsledky

- jaké výsledky máme:
 - některé kraje
 - archivy
 - Slovensko = nedostatečné
 - muzea – nedokončeno
 - 1. kolo – jen o existenci
 - chybí srovnání

Průzkumy: problémy

- jen dílčí výsledky :
 - některé kraje, archivy, Slovensko = nedostatečné
- nemáme stále zmapováno komplexně
- nedostatek kapacit.....
- pokračujeme jen v rámci projektů
- další stupeň zkoumání (dříve zaměřeno na existenci sbírek)
- průzkum ve všech typech (knihovny, muzea, archivy)
- rozdílnost praxe - rozdílnost institucí

1. Průzkum 2016

- v rámci VISK1 pod MZK
- v souvislosti s tvorbou první „metodiky“ = Gramatika
- chtěli jsme získat názory z praxe tak, aby byla příručka praktická
- osloveni odborníci z různých institucí
- cílem získat také přehled o stavu připravenosti

Průzkum 2016

- Popište vaši strategii pro doplňování zvukových dokumentů. Jak je tato strategie v rámci vaší instituce formalizována?
- Jaké jsou podle vás nejdůležitější funkce, které by měly plnit instituce uchovávající zvukové dokumenty?
- Jak se podle vás liší práce se zvukovými dokumenty oproti práci s textovými dokumenty ve vaší instituci.
- Řídíte se při práci se zvukovými dokumenty ve vaší instituci nějakými strategickými dokumenty (metodiky, standardy, návody, interní směrnice apod.)?
- Jaký je časový horizont, po který mají být zvukové dokumenty ve vaší instituci uchovávány? Jaký je časový horizont, po který mají být zvukové dokumenty čitelné adekvátními zařízeními pro přehrávání?
- Jaké zásady dodržujete při archivaci fyzických zvukových dokumentů? Jaké zásady dodržujete při digitalizaci zvukových dokumentů? Jaká pravidla dodržujete při archivaci digitálních zvukových dokumentů?

Péče o zvukové
dokumenty očima
českých knihovníků
VNF 2016 | Gabriela Šimková

Kvalitativní šetření v institucích nakládajících se zvukovými dokumenty

Cíl:

1. Objasnit, jaké jsou postoje knihovníků a dalších zaměstnanců institucí nakládajících se zvukovými dokumenty k tomuto druhu dokumentů
2. Specifikovat, jakou podobu by mohl mít strategický dokument upravující nakládání s těmito dokumenty v rámci dané instituce

Výběr vzorku:

Kriteriální vzorkování (zkušenost s daným fenoménem)

Metoda?

Sběr dat

Květen – srpen 2016

Délka rozhovorů 32 – 76 minut

Individuální rozhovory (pouze jeden realizován ve trojici 2 respondenti + 1 výzkumník)

Objektivita výzkumníka

Typ dotazování:

- osobní, individuální (6 respondentů)
- telefonické (1 respondent)
- elektronické – e-mailem (2 respondenti)

Co z rozhovorů vyplynulo?

- Oslovení respondenti se v rozhodnutích o nakládání se zvukovými dokumenty řídí výhradně instrukcemi vedení. Tyto instrukce dále organizačně zajišťují a plní.
- Tyto instrukce od instituce očekávají a vyžadují.
- Krom jedné výjimky neexistuje v institucích politika nakládání se zvukovými dokumenty, rozhodnutí jsou činěna na základě aktuální potřeby (ochrana ohroženého fondu, naložení s málo užívanými dokumenty atd.) a finančních možností (často je problematika řešena nárazově v přímé závislosti na externím financování z grantů a dalších zdrojů)

2. Průzkum z roku 2019

- v rámci NAKI
- primární cíl: **potřeby a zvyklosti v popisu** z. dokumentů
- různé typy institucí napříč ČR
- vytvoření aktuálního adresáře (a ověřování)
- příprava dotazníku a testování (problém nástroje)
- otázky ve 4 blocích:
 - obsah sbírky
 - způsob popisu
 - doplňování
 - zpřístupňování
- obeslání a urgence

2. Průzkum 2019

- obesláno 180 adresátů
- návratnost 61
- vyžádané příklady zaslalo 15 institucí
- smysl akce:
 - další důkladnější mapování fondů/sbírek/kolekcí a nosičů
 - **analýza rozsahu, úrovně atd. popisu**
 - **definování problémů v praktické katalogizaci**
 - porovnání s minimálním záznamem NK
 - **hledání kompromisního řešení**

Výsledky průzkumu

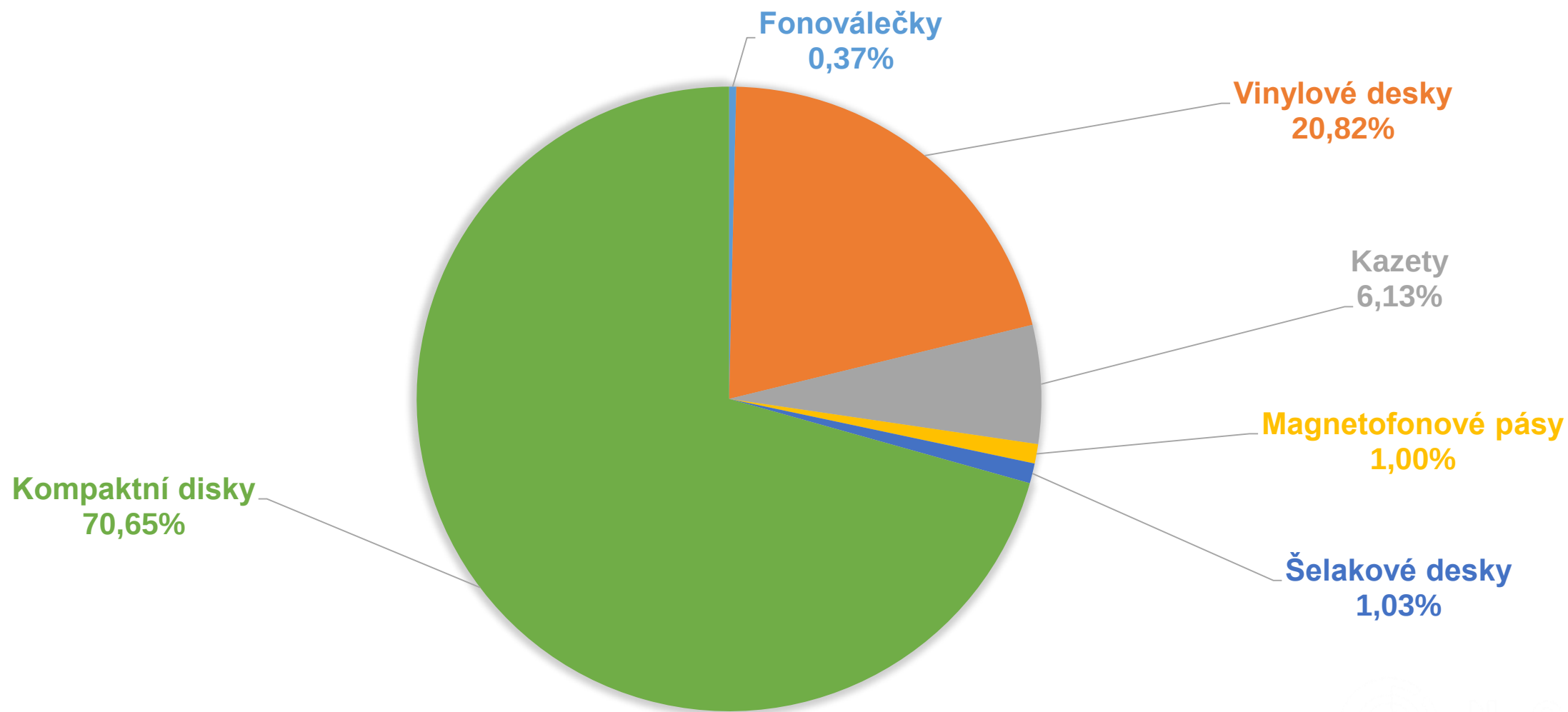
vybrané údaje

N O V Ý
FONOGRAF
NASLOUCHEJME ZVUKU HISTORIE

61 respondentů

Zastoupení jednotlivých nosičů

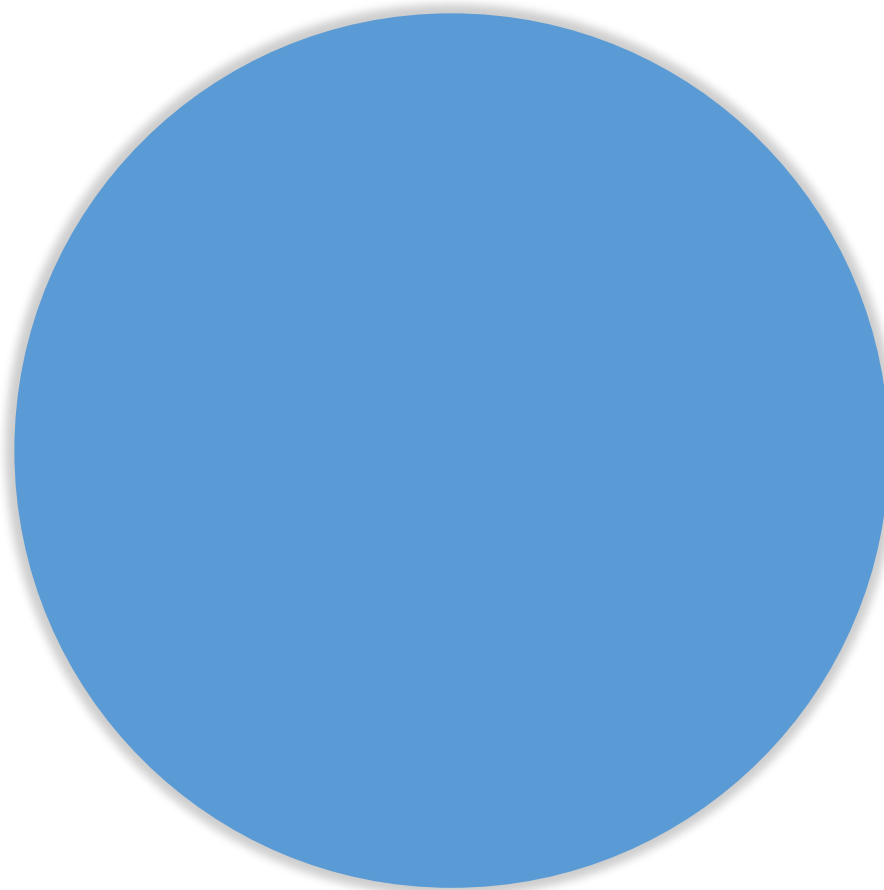

Stav zpracování nosičů celkem

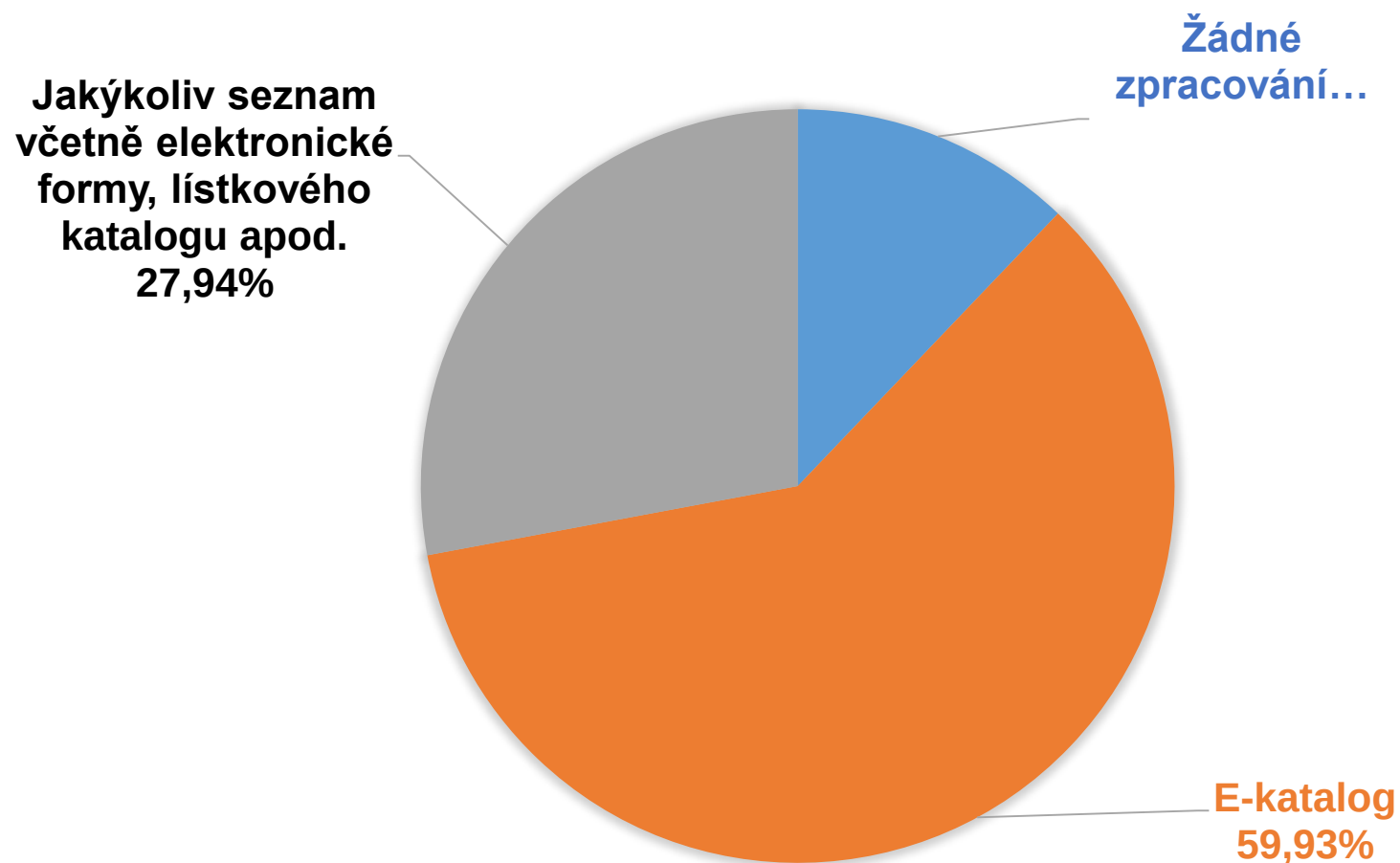

Stav zpracování Fonováleček

Jakýkoliv seznam včetně
elektronické formy,
lístkového katalogu apod.
100,00%

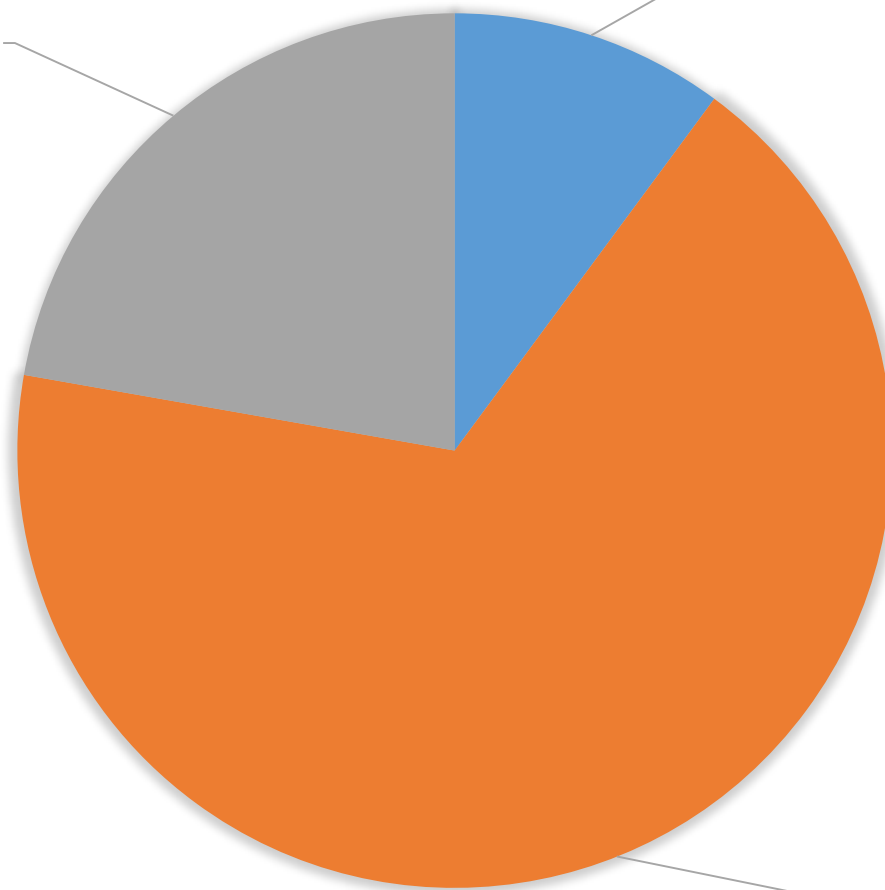
Stav zpracování vinylových desek

Stav zpracování kazet

Jakýkoliv seznam včetně
elektronické formy,
lístkového katalogu apod.
22,23%

Žádné zpracování
10,12%

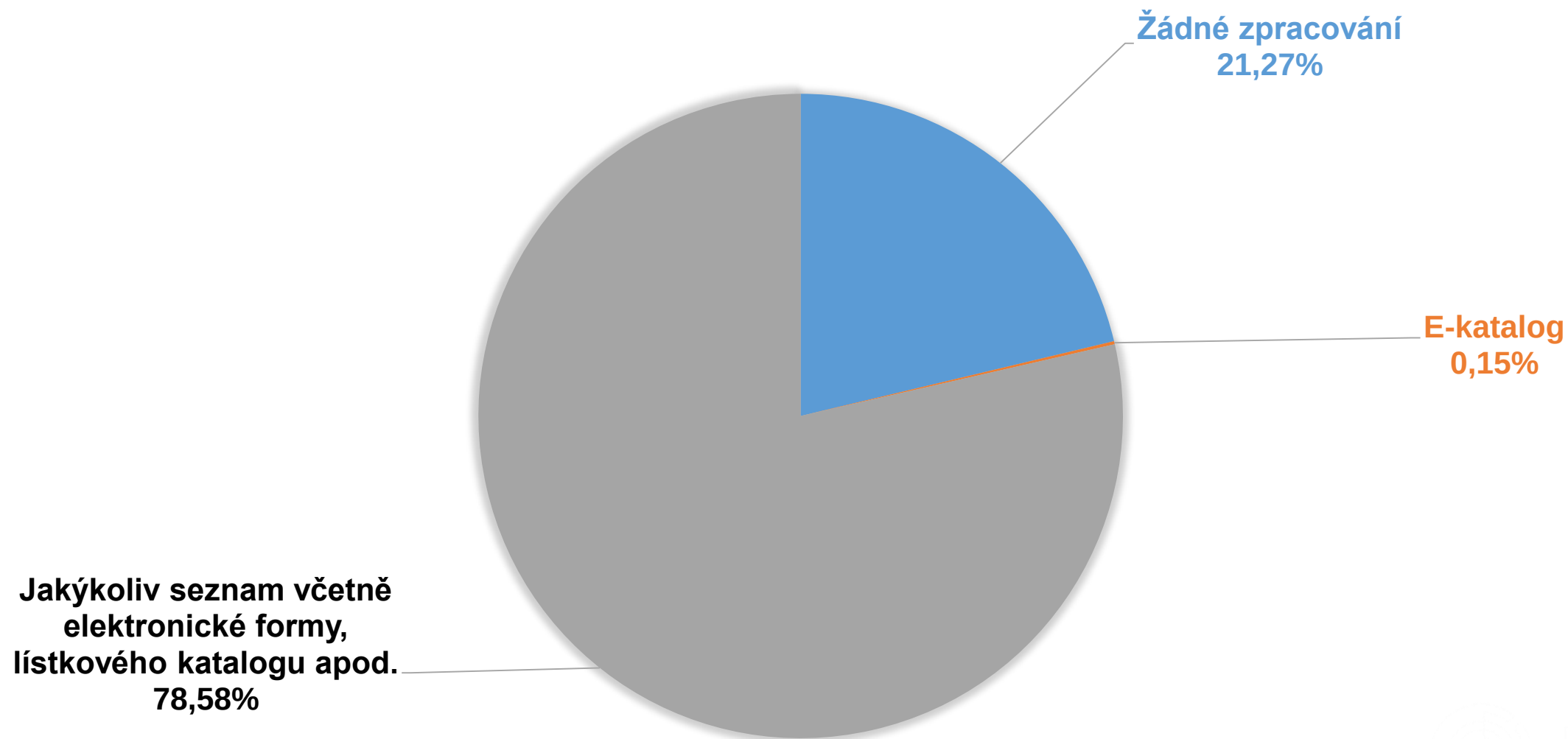

E-katalog
67,65%

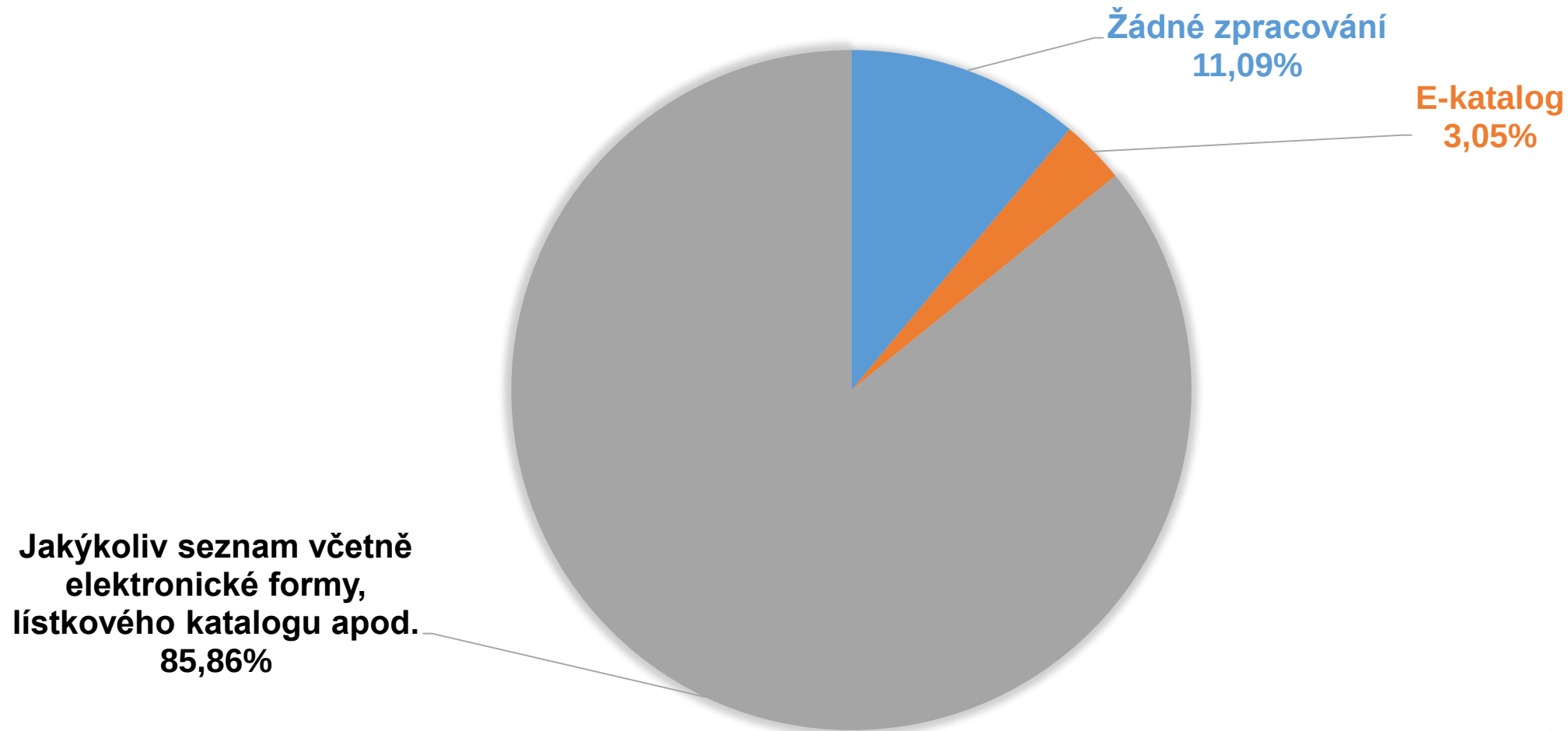

N A C
FONOGRAM
NÁRODNÍ AUDIOVIZUÁLNÍ CENTRUM

Stav zpracování magnetofonových pásů

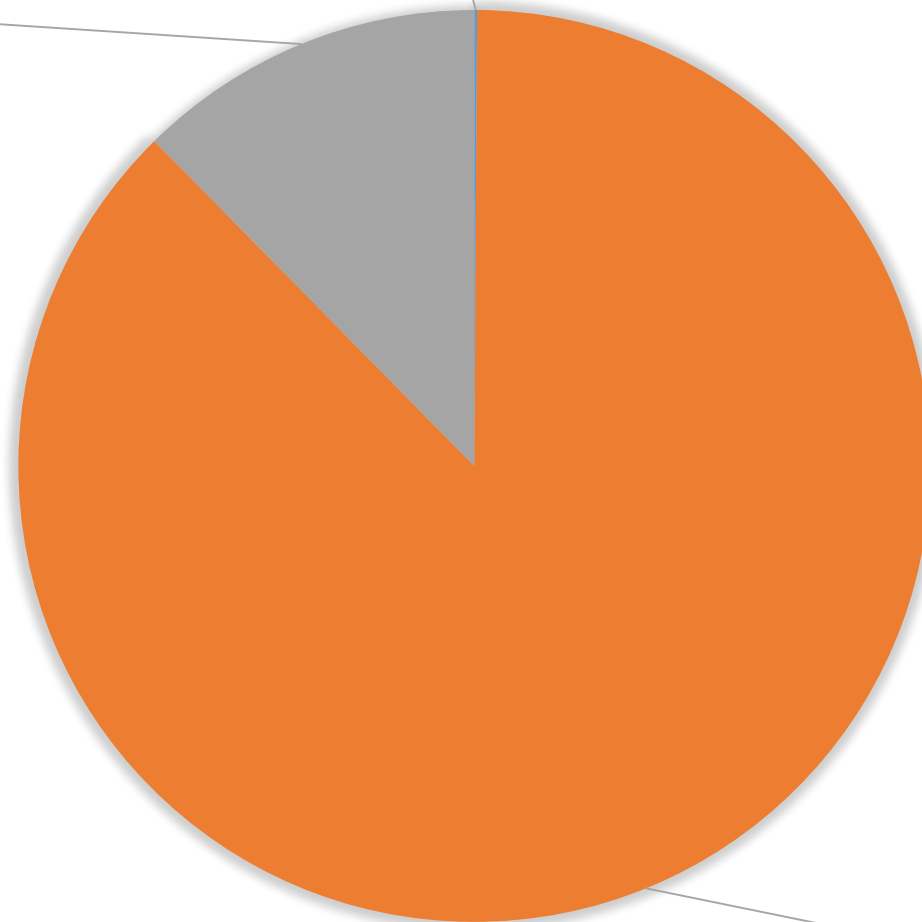
Stav zpracování šelakových desek

Stav zpracování kompaktních disků

Jakýkoliv seznam včetně
elektronické formy,
lístkového katalogu apod.
12,38%

Žádné zpracování
0,10%

E-katalog
87,52%

N A C
FONOGRAM
Národní audiovizuální centrum

Další průzkumy v paměťových institucích

- zaměřeno hlavně na:
 - zjištění jejich stavu:
 - fyzického
 - je digitalizováno?
 - zjištění stavu jejich zpracování, zpřístupnění
 - zaměřeno na muzea
 - doplnění mezer z předešlých průzkumů
 - zveřejnění výsledků, včetně vedlejších (adresáře institucí)

Další plány

- verifikované adresáře
- zpřístupnění výsledků:
- na portálu Národní fonotéka
- formou databáze
- formou mapy
- komplexní pokrytí – alespoň PI

Bez institucionální a finanční podpory to nepůjde.....

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E

Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Děkuji za pozornost

Otázky?

Iva Horová

Národní technická knihovna

iva.horova@techlib.cz